

Mark TWAIN (1835–1910), pseudonim literar al lui Samuel Langhorne Clemens, scriitor american. „Părintele literaturii americane” (William Faulkner). Biografia lui aventuroasă (ucenic, tipograf, pilot pe Mississippi, soldat, căutător de argint, jurnalist) este transpusă, cu umor și imaginație debordantă, în narațiuni romanești (*Aventurile lui Tom Sawyer*, *Aventurile lui Huckleberry Finn*). A scris romane pentru copii și tineret, cu aluzii satirice la contemporaneitate (*Prinț și cerșetor*, *Un yankeu la curtea regelui Arthur*). Este primul umorist american recunoscut ca mare maestru al genului în toată lumea.

La moartea sa, președintele Statelor Unite, William Howard Taft, a declarat: „Mark Twain a dat bucurie – distracție cu adevărat intelectuală – la milioane de oameni, iar operele sale vor continua să facă plăcere altor milioane din generațiile următoare... Umorul său a fost american, dar el a fost aproape la fel de apreciat de englezi și de alte națiuni, ca și de conaționalii săi. El a creat o parte trainică a literaturii americane”.

„Înainte, nu aveam nimic. De atunci încoace, nimeni n-a făcut ceva mai bun.”

Ernest HEMINGWAY

CARTIER POPULAR

Mark TWAIN

Prinț și cerșetor

Traducere din engleză de Radu Tătărucă

Cuprins

Introducere	5
Capitolul I	Nașterea prințului și a cerșetorului..... 9
Capitolul II	Primii ani de viață ai lui Tom10
Capitolul III	Întâlnirea lui Tom cu prințul16
Capitolul IV	Încep necazurile prințului..... 24
Capitolul V	Nobilul Tom 28
Capitolul VI	Tom este deprins cu viața la palat 36
Capitolul VII	Primul dineu legal al lui Tom.....45
Capitolul VIII	Povestea cu sigiliul 49
Capitolul IX	Carnaval pe fluviu53
Capitolul X	Prințul la cazne..... 56
Capitolul XI	La Guildhall..... 65
Capitolul XII	Prințul și eliberatorul său71
Capitolul XIII	Disparația prințului..... 84
Capitolul XIV	„Le roi est mort – vive le roi” 89
Capitolul XV	Tom rege.....102
Capitolul XVI	Ospățul de gală115
Capitolul XVII	Foo-Foo întâi..... 118
Capitolul XVIII	Prințul și vagabonzii.....130
Capitolul XIX	Prințul printre țărani..... 139
Capitolul XX	Prințul și sihastrul..... 146
Capitolul XXI	Hendon sare în ajutor 153
Capitolul XXII	Victima trădării..... 158
Capitolul XXIII	Prințul întemnițat 165
Capitolul XXIV	Evadarea.....169
Capitolul XXV	Hendon Hall..... 173
Capitolul XXVI	Dezmoștenit 181
Capitolul XXVII	În temniță186
Capitolul XXVIII	Sacrificiul 197
Capitolul XXIX	Spre Londra201

Capitolul XXX	Ascensiunea lui Tom.....	204
Capitolul XXXI	Procesiunea recunoașterii.....	207
Capitolul XXXII	Ziua încoronării.....	214
Capitolul XXXIII	Edward rege.....	227
Încheiere	Dreptate și răsplată.....	236
Notele editorului și ale lui Mark Twain		239

Capitolul I

Nașterea prințului și a cerșetorului

În vechiul oraș al Londrei, într-o anume zi de toamnă din al doilea sfert al veacului al șaisprezecelea, într-o familie sărmană cu numele de Canty, se năștea un băiat care nu fusese dorit. În aceeași zi se năștea alt copil englez, într-o familie bogată, care se numea Tudor și care îl aștepta foarte mult. Dorit era și de întreaga Anglie. Atât de mult îl dorise Anglia, tânjise după el și se rugase către Dumnezeu, încât acum, că se născuse odată, poporul mai că se smintise de bucurie. Oameni care abia se cunoșteau se îmbrățișau și se sărutau, strigându-și bucuria. Cu toții s-au pus pe sărbătorit, și mari și mici, săraci și bogați, benchetuiiau, dansau și cântau, prietenoși cum nu se mai poate. Și au dus-o așa zile și nopți în șir. Ziua, Londra făcea să fie privită, cu flamuri vesele fluturând la fiecare balcon și pe fiecare acoperiș și cu splendidele alaiuri. Și noaptea îți fermeca ochii, cu focuri mari aprinse la fiecare colț de stradă și grupuri de petrecăreți învârtindu-se în jurul lor. În toată Anglia nu se vorbea decât despre copilul nou-născut, Edward Tudor, prinț de Wales, care stătea înfășat în mătase și satin, inconștient de toată zarva asta și neavând habar că lorzi și doamne de seamă îl vegheau și se aplecau asupra lui, fără ca lui măcar să-i pese. Cât despre celălalt copil, Tom Canty, înfășat în zdrențele lui sărăcăcioase, despre el nu vorbea nimeni, în afară de familia de nevoiași cărora le picase pe cap, ca o pacoste.

Capitolul II

Primii ani de viață ai lui Tom

Să trecem peste un număr de ani.

Londra avea cincisprezece veacuri și era un oraș mare pentru acele timpuri. Avea o sută de mii de locuitori, unii zic de două ori pe atât. Străzile erau înguste, întortocheate și murdare, mai cu seamă în partea unde trăia Tom Canty, nu departe de Podul Londrei. Casele erau din lemn, cu un al doilea cat ridicat peste primul și cu al treilea întinzându-și colțurile în afara celui de-al doilea. Casele, cu cât se înălțau mai sus, cu atât erau mai largi. Erau structuri din grinzi puternice, încrucișate, umplute cu materiale solide și lipite cu tencuială. După gustul proprietarului, grinzile erau vopsite în roșu, albastru sau negru și asta le dădea caselor o înfățișare foarte pitorească. Geamurile erau mici, cu ferestre în formă de romb, și se deschideau în afară, din balamale, ca ușile.

Casa în care trăia tatăl lui Tom era deasupra unei mici fundături murdare, numită Offal Court, din Pudding Lane. Era mică, șubredă, dărăpănată și ticsită de familii sărace și nenorocite. Tribul lui Canty ocupa o cameră la etajul trei. Tatăl și mama aveau un soi de alcătuire de pat într-un colț, dar Tom, bunica și cele două surori, Bet și Nan, nu aveau nicio opreliște – toată podeaua era a lor și puteau dormi unde aveau chef. Erau niște resturi de la vreo două pături și niște maldăre murdare de paie uscate, dar acestea nu puteau fi numite la

drept vorbind pături: erau înghesuite dimineața toate într-o claie, iar seara se alegeau din grămadă pentru a fi folosite.

Bet și Nan erau două gemene de cincisprezece ani. Erau fete bune la suflet, murdare, îmbrăcate în zdrențe și sărace cu duhul cum nu se mai poate. La fel era și mama lor. Dar tatăl și bunica,ăștia făceau o pereche de diavoli. Se îmbătau de câte ori aveau prilejul; atunci se încăierau unul cu celălalt sau cu oricine le ieșea în cale. Mai și-njurau și blestemaui tot timpul, trei sau beți. John Canty se ținea de hoții, iar maică-sa de cerșit. I-au pus la cerșit pe toți copiii, dar hoți nu au reușit să scoată din ei. Fără a face parte din gloata înspăimântătoare care trăia în casă, dar locuind în ea, se afla un bun preot bătrân, pe care regele îl izgonise din căminul său, cu o pensie de câțiva bănuți, și acesta obișnuia să-i strângă pe copii pe lângă el și să-i îndrume în secret pe calea cea bună. Părintele Andrew l-a învățat pe Tom să scrie și să citească, dar și puțină latină. La fel ar fi făcut și cu fetele, dacă ele nu s-ar fi temut de batjocura prietenelor, cărora nu le-ar fi venit la îndemână să le vadă stăpânind asemenea ciudate deprinderi.

Întreaga Offal Court era un stup, ca și casa lui Canty. Bețiile, zarva și încăierările erau lege acolo în fiecare seară și țineau aproape cât era noaptea de lungă. Capetele sparte erau un lucru la fel de obișnuit ca și foamea. Cu toate acestea, micuțul Tom nu se simțea nefericit. O ducea tare greu, dar nu-și dădea seama. Avea soarta tuturor băieților din Offal Court, de aceea își închipuia că așa se cuvenea și așa era bine. Când se întorcea seara acasă cu mâinile goale, știa că mai întâi taică-su avea să-l înjure și să-l burdușască și când termina cu el, cotoroața de bunică-sa avea să-l ia în primire de la capăt, ba chiar cu vârf și-ndesat, și că, mai târziu în noapte, flămânda lui mamă se va strecura pe furiș până la el, cu vreo

nenorocită de țandără sau coajă de pâine, pe care i-o păstrase, rupându-și-o de la gură, deși nu o dată fusese surprinsă cu asemenea înșelăciune și bătută zdravăn de bărbatul ei.

Nu, viața lui Tom curgea destul de bine, mai ales în timpul verii. Cerea de pomană atâta cât să-și țină zilele, fiindcă legile împotriva cerșetoriei erau neîndurătoare, iar pedepsele erau grele. Zăbovea o bună parte din timp, ascultând fermecătoarele legende și povești de demult ale bunului părinte Andrew, despre zâne și uriași, piticoți și duhuri, despre castele vrăjite și străluciți regi și prinți. Ajunsese să aibă capul doldora de aceste minunății și deseori noaptea, întins în întuneric pe așternutul de paie supărător de subțire, ostenit, flămând, cu trupul arzând de durerea bățăilor, lăsa închipuirea să colinde slobodă și uita îndată de usturimea loviturilor, imaginându-și fermecătorea viață a vreunui prinț răsfățat de soartă în castelul său. Cu timpul ajunsese să-l bântuie zi și noapte dorința de a vedea cu propriii săi ochi un prinț adevărat. Odată le-a vorbit despre ea câtorva dintre tovarășii săi din Offal Court, dar aceștia l-au luat cu atâta cruzime peste picior, încât s-a mulțumit să păstreze visul numai pentru sine.

Citea mereu vechile cărți ale preotului și îi cerea să i le explice în amănunt. Încetul cu încetul, visurile și lectura operau schimbări în el. Lumea sa de vis era atât de rafinată încât ajunsese să-și deplângă sărăcăcioasa îmbrăcăminte și murdăria și să-și dorească să fie curat și mai bine îmbrăcat. Continua să se joace în noroi ca mai înainte, la fel de bucuros, dar, în loc să se bălăcească în Tamisa doar de dragul distracției, începu să prețuiască și spălatul și curățenia de care avea parte.

Tom găsea mereu ceva de văzut în jurul prăjinii de arminden din Cheapside sau pe la bălciuri; din când în când, împreună cu restul Londrei, avea prilejul să privească o paradă

militară atunci când vreun nenorocit de vază era dus să fie încarcerat în Turn, pe uscat ori pe apă. Într-o zi de vară a văzut-o pe sărmana Anne Askew și încă trei bărbați, arși pe rug în Smithfield, și a ascultat predica – neinteresantă pentru el – pe care le-a ținut-o un fost episcop. Da, puse toate cap la cap, viața lui Tom era plăcută și plină de evenimente.

Cu timpul, lecturile și visurile sale princiare produsese un efect atât de puternic asupra sa încât intra, fără să-și dea seama, în rolul de prinț. Atât vorba, cât și comportamentul său devenise neobișnuit de ceremonioase și de aristocratice, spre marea admirație și plăcere a cunoștințelor sale. Și zi de zi creștea influența lui Tom asupra acestor oameni, cu vremea începând să fie privit cu un fel de uimire și de adorație, ca o ființă superioară. Părea să știe atât de multe! Putea să facă și să spună atâtea minunății! Pe lângă astea era atât de profund și de înțelept! Faptele și spusele lui Tom erau relatate de băieți celor mai vârstnici, iar aceștia prinseră a vorbi despre Tom Canty și a-l considera drept cea mai înzestrată și mai extraordinară creatură. Oameni în toată firea veneau cu dilemele lor la Tom pentru soluții și adeseori îi cuprindea uimirea, văzând istețimea și înțelepciunea părerilor sale. Ajunsese de fapt un erou pentru toți cei care îl cunoșteau, în afara propriei familii – numai aceștia nu vedeau nimic în el.

După o vreme Tom și-a alcătuit în secret propria lui curte regală. Prințul era el; tovarășii săi apropiați erau gărzi, șambelani, scutieri, suita de lorzi și doamne și familia regală. În fiecare zi, așa-zisul prinț era întâmpinat cu un ceremonial complicat, pe care Tom îl luase din lecturile sale romanțioase. Zi de zi marile afaceri ale închipuitului regat erau discutate în consiliul de coroană și zilnic așa-zisa lui înălțime emitea edicte către imaginarele sale armate, flote și închipuiții lui viceregi.

Apoi se ducea în zdrențe să cerșească câțiva pitaci, rodea vreo nenorocită de coajă de pâine, avea parte de obișnuitele mustrări și de nelipsita plesneală, după care se întindea pe mâna sa de paie puturoase și se afunda iar în deșartele vise de mărire.

Și astfel dorința sa de a vedea măcar o dată un prinț adevărat, în carne și oase, îl mistuia, zi după zi, săptămână de săptămână, până ce orice alte dorințe dispărură în fața acestei unice pasiuni.

Într-o zi de ianuarie, umblând ca de obicei cu cerșitul, hoinărea amărât de ore bune în sus și în jos pe Mincing Lane și Little East Cheap, desculț și înfrigurat, și privea prin geamurile plăcintăriilor, râvnind la grozavele plăcinte cu carne de porc și la alte scorniri mortale ce se puteau vedea înăuntru; pentru el acestea erau bunătăți nimerite pentru îngeri – cel puțin dacă socoteai după miros – căci nici vorbă de norocul de a se fi căpătuit vreodată cu una. Burnița rece și aerul mohorât făceau ziua și mai posomorâtă. Seara Tom ajunsese acasă atât de murat și rupt de foame încât tatălui și bunicii le fură cu neputință să nu bage de seamă starea lui mizerabilă și să nu fie mișcați, pe cât erau ei în stare, înainte de a-i trage o scurtă chelfăneală și a-l trimite la culcare. O bună bucată de timp durerea și foamea, ca și zarva de sudălmii și bățai care nu mai conțineau în restul casei, l-au ținut treaz. În cele din urmă gândurile îi alunecară departe către ținuturi romantice și adormi înconjurat de prințișori împodobiți cu aur și cu smaralde, care trăiau în mari palate, cu servi care le făceau temenele și zburau să le îndeplinească poruncile. Și, ca de fiecare dată, se visă el însuși un prințișor.

Toată noaptea fu scăldat în slava măreției sale regale; era înconjurat de mari lorzi și de înalte doamne, sub un potop de lumină, în parfumuri care-ți tăiau respirația, sorbind

acordurile îmbătătoare ale muzicii și răspunzând supuselor reverențe ale mulțimii sclipitoare ce se desfăcea în fața lui, ici cu un zâmbet, colo cu o înclinare a capului său princiar.

Când a deschis ochii dimineța și s-a uitat la mizeria care-l înconjura, visul său a avut obișnuita urmare – tot ce-l înconjura i se părea de o mie de ori mai sordid. Atunci se lăsa pradă amărăciunii, inimii rele și lacrimilor.